Ketabton.com

ketabton.com - The Digital Library

لنډیو ته یوه لنډه کتنه

www.melitahrik.com
0777 400 116

اریـــن یـــون

۱۳۹۳ل کال

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم: لنډیو ته یوه لنډه کتنه

لیکوال: ارین یون

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګه

د خپرندوی پرله پسې نومره: (۱۹)

کمپوز/ډیزاین: فیاض حمید

چاپشمیر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپ وار: لومړی

چاپ نېټه: ۱۳۹۳ ل کال

www.melitahrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

نيوليك

ګڼه	سرليك	مخ
۱	درنو لوستونکو ته يوه يادونه	۱
۲	سريزه	۳
۳	د لنډيو ويونکي	۸
۴	د لنډيو لنډه تاريخچه	۱۰
۵	د لنډيو نومونه	۱۲
۶	د لنډيو شکل او محتوا	۱۴
۷	د نړۍ له نورو مشهورو شعرو سره...	۳۱
۸	د لنډيو په هکله ليکل شوي اثار	۳۷
۹	اخځونه	۴۹

www.melitahrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

د تحریک یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحریک له اساسي څانګو څخه یوه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنیزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریک خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټک کړي دي. تاریخي ورځې یې نمانځلي، تاریخي واټونو ته یې لوحې جوړې کړي. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریک دې څانګې د تحریک د عمومي هدفونو په رڼا کې وټېبله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (لنډیو ته یوه لنډه کتنه) چې ستاسو په لاس کې دی، اغلې (ارین یون) لیکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي تري ښه ګټه پورته کړي. تحریک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاینې په هیله
په درناوي
د افغانستان ملي تحریک
فرهنګي څانګه

ketabton.com - The Digital Library

درنو لوستونکو ته یوه یادونه

درنو او قدرمنو لوستونکو! دا اثر یا کتابګوتی چې اوس ستاسو په لاس کې دی، دا زما د تحصیلي دورې د وروستي کال محصول دی. د (۱۳۷۰) ل کال په وروستیو کې زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغه شوم. د تحصیل په بهیر کې مې له څېړنې سره لېوالتیا درلودله، د تحصیل پر همدې وروستي کال مې د لنډیو په باب دغه لنډه لیکنه او څېړنه وکړه، له (۱۳۷۰ل)څخه بیا تر (۱۳۹۳ل) کال پورې دادی (۲۳) کاله تېر شول، په دې بهیر کې مې د بل هر هېوادوال په شان د ژوند ډېرې سړې تودې تېرې کړې، مهاجرتونه، جنګونه، سترپاوې او ستومانۍ، تکلیفونه مو ټول یو بل پسې تېر کړل.

کله چې افغانستان کې نسبتاً ارامي او سوکالي راغله، نو بیا پر نورو ګڼو ټولنیزو، سیاسي او رسمي چارو مصروفه شوم، د لیکوالۍ ځای راډیویي او ټلویزیوني او پارلماني بحثونو ونیو. دا اثر چې مې هغه وخت لیکلی و، نو ځان سره مې ساتلی و، څو کاله دمخه چې مې د کور لوبني او زاړه کتابونه بیا له سره منظمول، نو دا کتابګوتی مې یوځل بیا لاس ته راغی، یون ته مې ورکړ چې یوځل یې وګوري او اصلاح یې کړي. کله چې د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګې د کتابونو د چاپ لړۍ پیل کړه، نو له ماڅخه یې د چاپ لپاره ددې کتاب غوښتنه وکړه. زه که څه هم په دې پوهېدلم چې دا کتاب تر چاپ دمخه پوره سمون، زیاتوني او

ketabton.com - The Digital Library

بشپړتیا ته اړتیا لري او دا مهال زه هم له ګڼو مصروفیتونو سره مخامخ یم او ددې مجال راسره نه شته چې دا کتاب بشپړ کړم، خو چاپ ته مې ځکه زړه ښه کړ چې د الله(ج) له کلام (قران کریم) پرته نور هیڅ کتاب بشپړ، پوره او کره نه دی. بله خبره دا وه چې دا کتابګوتی زما د تحصیل د دورې محصول دی، نو ځکه مې د هغه وخت د یوه تصویر په توګه په خپل همغه پخواني شکل پرېښود، هیله ده درانه لوستونکي به راته ددې اثر نیمګړتیا وبښي او ددې کتابګوتي ځینې برخې که لوستونکو ته ګټورې تمامې شي، نو دا به زما لپاره د ډېرې خوشالۍ ځای وي.

د افغاني فرهنګ د لابډاینې په هیله

ارین یون

په ولسي جرګه کې د ننګرهار د خلکو استازې

۱۳۹۳ ل کال

کابل- افغانستان

www.melitamrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

سریزه

هغه طبیعت چې موږ په کې ژوند کوو، د رمزونو او عجایبو طبیعت دی او د طبیعت پر رمزونو پوهېدل خلاق فکر او رښې ستر ګې غواړي. خدای پاك په بېلا بېلو سیمو کې بېلابېل وګړي خلق کړي دي، ډول ډول خصلتونه یې ورکړي دي، د مینې، عاطفې، دښمنۍ او کینې څراغونو زړي د هر چا په زړه کې راټوکېدای شي. په دې دنیا کې داسې ملتونه هم شته چې د سوکالۍ سیندونه تړي تاو دي، د ژوند ګلابونو ورته وخت پر وخت شونډې پرانیستي، خو د ریاضیت او سختۍ دلمبو څاڅکي یې هېڅ کله په زړه نه دي اوربدلي، داسې ملتونه هم شته چې د ژوند په اوږدو او د تاریخ په پوړیو کې بې له کانې پرته په بل شي یې پښې نه دي لګېدلي، د اورونو او دردونو موسمي بارانونه وخت پر وخت پرې را اوربدلي، د ژوند خواږه یې په ترخو کې داسې حل شوي چې هېڅ تصور یې نه کېږي، خو د پت، عفت او غیرت د شملې ګل یې لاهم هغسې شونډې سپړي، خزان، باد او باران، توپان او سیلۍ نه پېژني. پښتون ملت هم په دنیا کې داسې یو ملت دی چې په دې لاندې او وروستۍ کټګورۍ کې راځي، که د خپل هېواد تاریخ ته نظر وکړو، نو د تاریخ په زړه کې به داسې کومه

ketabton.com - The Digital Library

محدوده دوره پیدا کړو چې هلته دې پښتنو د سوکالۍ او ارامۍ خوب کړی وي.

هر یرغلګر چې په خپل مټ کله د باور هیله پیدا کړې، نو زمونږ هېواد ته یې شونډې څټلي، خو پرته له دې چې د افسوس، پریشانۍ او پښېمانۍ لاسونه ومروړي، نور څه په لاس نه ورځي.

له چنګېز خان، هلاکو، مغلو، انګرېزانو نه نیولې او بیا په اوسني عصر کې روسانو ټولو زمونږ د خاورې او پښتون ولس د توري مزه څکلې ده.

دښمنانو چې زمونږ د غیرتي ولس هېڅ ډول بریاوې د سر په سترګو نه شي لیدلی او نه یې زغملی شي، نو د هغوی د معنویت په لوټولو او سوزولو یې لاس پورې کړ. زمونږ د خلکو ډېره تاریخي شتمني یې له خاورو سره برابرې کړې، ډېر اثار یې د اور لمبو ته وسپارل او ډېر یې له ځان سره یوړل. خو له دې سره سره زمونږ د ولس ځینې داسې فرهنګي میراثونه لاپاتې شول چې مونږ ته ډېر ارزښت لري. ددې ډول فرهنګي شتمنیو له جملې څخه یو هم لنډۍ دي چې ولسي مرغلرې هم ورته وایي.

لنډۍ د پښتون ولس د فکر وړانګې دي.

لنډۍ د عاطفې او احساساتو او فکر ځلېدونکې مرغلرې دي.

لنډۍ د پټو دردونو او زخمي زړونو درمان او د مرحم پټۍ دي.

ketabton.com - The Digital Library

لنډۍ د هغو پېغلو چې د اسارت سیوری یې ځواني خوري، د پټو دردونو او اندېښنو انځورونه دي.

لنډۍ د رزم او بزم د مورچل ترانې دي.

لنډۍ د ملالو له خولې راوتلي د اور هغې لمبې دي چې د میوند په دښتو کې د انګرېزانو پر روحیاتو اور بلوي.

لنډۍ زمونږ د خلکو د بې تکلفه ولسي ژوند ځلانده هېنداره ده.

لنډۍ زمونږ د کلیو، هوجرو او د پرو ګانې ده.

لنډۍ د احساس هغه پلوشه او د مینې هغه لمبه ده چې له یوه زړه نه وځي او بل کې ځای نیسي.

لنډۍ د انساني مینې د تلپاتې شعرونو نوم دی.

لنډۍ د نفس د تذکیې او روحیاتو د وینځلو درمل دي.

لنډۍ د یو مین مسافر د اسوېلو تلپاتې ننبه ده.

لنډۍ زمونږ د جرګو او مرکو مالګه ده.

لنډۍ د بې ننګو او بې غیرتو د غندنې یوه ځلېدونکې پانې ده.

لنډۍ د ګودرونو، مازیګرونو، منګیو او اتڼونو تابلو ده.

لنډۍ زمونږ د ولس د پرونې تاریخ انځور او د راتلونکې لپاره الهام دی، لنډۍ مینه ده، عاطفه ده اور دی او وږمه ده.

ketabton.com - The Digital Library

لنډۍ د کوم وزیر اکبرخان توره ده چې د کوم مکناټن تر ستوني وځي.

لنډۍ د پښتني جنت د حرم د ښاپیریو په شونډو جوړ د خبرو ګل وییونه دي.

لنډۍ د زماني روح دی، چې تېره له اوسني او اوسنۍ له راتلونکي سره وصلوي.

لنډۍ د کانې کربنه ده چې له منځه تلل یې ګران دي.

لنډۍ په سکنې ماښام کې د یتیمانو ((هغه چې د ماښام ډوډۍ له اوښکو سره خورینه)) د سپینو او ځلېدونکو اوښکو رڼا ده.

لنډۍ یو امو عاطفه او یو اباسین احساس په ځان کې لري.

لنډۍ د یو قسم خوړلې ناکامې مینې فریاد دی.

لنډۍ د غرو د کوچیانو ((چې د سحر اور یې بلېږي دوی ترې ځینه)) د زړه اواز دی.

لنډۍ د جنګ، مېړانې او نارینتوب سرکښه څپه ده.

لنډۍ د کوم خوشال د رزم او بزم د شعري رباب نغمه ده.

لنډۍ د کوم مغلي توپان به مقابل کې د کوم یاغي (روښان) د وینې جذبه ده.

لنډۍ د کوم رحمان د عزم، حلم او زغم ډیوه ده.

ketabton.com - The Digital Library

لنډۍ د کوم (اورنګ) په جیلونو کې د کوم (هجري) د وینو سره لیکه ده.

لنډۍ د کوم (جمال) د منطق توره ده.

او بلاخره لنډۍ د انساني مینې او دردونو د بیان یوه داسې وسیله او د محبت یوه داسې پلوشه ده چې انساني روح ته تسکین ورکوي او د غمونو بار یې له اوږو پرېباسي.

که څه هم لنډۍ یو داسې بحر دی چې پولې نه لري، د ټول عمر لپاره که یو څوك په کې وګرځي راوګرځي بیا یې هم سرحد نه شي پیداکولای، خو زه دلته غواړم په لنډ ډول د لنډیو پر شکل، محتوا او ځینو برخو لنډې څرګندونې وکړم.

په درنښت

ارین مومنده

د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي

د پښتو څانګې د څلورم ټولګي محصله

www.melitamik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

لومړی څپرکی

د لنډیو ویونکي

لنډۍ زموږ د شفاهي ادب او زموږ د پښتني فولکلور د شتمنۍ یوه مهمه برخه ده. لنډۍ هغه اشعار دي چې شاعر یې معلوم نه دی. د ټول ولس ګډ مال دی او د پښتنو د نرو او ښځو د احساساتو هنداره ده. لنډۍ د پښتنو له ژوند نه راوتلي دي، د دوی د ټولنیز جوړښت، نړۍ لید، ملي تاریخ، رزمونو، بزمونو، کړو وړو، عاداتو، رسمونو، رواجونو، احساساتو، عواطفو، خیالونو او رنځونو بیان په کې په ډېره ساده، ښکلي، مهذبه او صادقانه بڼه شوی او ددوی د ټول ژوند رښتینې انځورګرۍ او ترجمانې دي. لنډۍ په هره سیمه کې اوربدل کېږي او کله چې په یوه سیمه کې وویل شي، بلې سیمې ته بیا د سترګو په رپ کې رسېدلې وي، پرته له دې چې خپل اصالت او ملي رنګ یې له لاسه ورکړی وي.

لنډۍ زیاتې د ښځو له خوا ویل شوې دي او څرنګه چې د ښځې وینا نسبت نارینه ته ډېره لطیفه او موثره ده، نو ځکه یې خوند هم د ولسي شعرونو تر نورو ډولونو زیات دی. د لنډیو ستر اهمیت دا دی چې د هغه سندریز خصوصیت او اهنګ لرونکي فطرت د نړۍ په ټولو فولکلوري شعرونو او سندرو کې ممتاز دی او ساری نه لري.

ketabton.com - The Digital Library

د لنډیو لنډه تاریخچه

د ولسي سندرو (لنډیو) عمر حتی په اټکلي توګه هم معلومېدی نه شي، خو دومره ویلی شو چې دا نوعه له ډېرې پخوا راهیسې موجوده وه، مثلاً یوه مشهوره لنډۍ ده، چې زر کلن قدامت لري دا لنډۍ د (خالو) معشوقې ویلې ده. (خالو) د (غزنوي محمود) له پښتنو سپه سالارو څخه یو مشهور سپه سالار و، کله چې دا پوه شوه چې خالو له خپل لښکر سره له جنګ نه بېرته راستون شو، نو دا لنډۍ یې وویله:

چې د خالو لښکرې راغلې

زه به ګومل ته د خپل یار دیدن ته ځمه

له پورتنۍ لنډۍ څخه دا ښکاري چې لنډۍ زر کاله دمخه یقیناً موجوده وه، ښایي تر دې لنډۍ څخه مخکې ډېرې نورې لنډۍ هم ویل شوې وي چې ډېر تاریخي اسناد په کې خوندي وي، خو اوس یا بېخي له مینځه تللي یا یې بڼه او سټه اوښتې دي. له بلې خوا په لنډیو کې د پښتنو ژوند د اجتماعي او اقتصادي اړیکو څرګندونې شوې دي، په مختلفو برخو کې یې د ژوند عکاسي کړې او حتی د هېواد د تاریخ ډېرې حساسې مرحلې هم په لنډیو کې رانغښتل شوي دي، لکه:

که په میوند کې شهید نه شوې

خدایږو لالیه بې ننګۍ ته دې ساتینه

ketabton.com - The Digital Library

دغه لنډۍ چې د ميوند د تاريخي پېښې څرګندونه کوي، زمونږ د خلکو د حماسو په تاريخ کې لوړ مقام لري، چې اوس دغه لنډۍ زمونږ تاريخ ته ورداخله شوې او د تاريخ جز ګرځېدلې ده، نو دغسې نورې لنډۍ هم لرو چې په تاريخي لحاظ ډېر اهميت لري، ډېرې بار ارزښته تاريخي پېښې مونږ ته منعکسوي او ډېر معتبر اسناد مونږ ته په لاس راکوي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

د لنډیو نومونه

لنډۍ ته ټیکۍ، مصرۍ، ټپه، اواز، بدله او سندره هم وایي او دا بېلابېل نومونه د بېلابېلو ځایونو په اعتبار دي. یاني د پښتنو په یوه سیمه کې ورته لنډۍ وایي او بله کې ورته ټپه وایي او کله چې لنډۍ په سروکي او نیمکۍ کې راشي، نو په دغه صورت کې ټیکۍ ورته هم وایي. دلته به د لنډیو نومونو ته لنډه کتنه وکړو:

۱- **لنډۍ**: د کندهار او پکتیا خلك ورته لنډۍ وایي دا په دې مانا چې لنډۍ په کندهار کې یو ډول مار دی که سړی وچیچي ورځخه نه رغېږي، یاني په لنډیو کې دومره شعري قوت موجود دی، چې تاثیر یې له هغه مار سره چې نوم یې لنډۍ دی برابر دی، دغه راز کېدی شي لنډۍ د خپل لنډ ترکیب او جوړښت له مخې هم لنډۍ وبلل شي.

۲- **مصرۍ یا ټپه**: د یوسفزیو ټبر او هغه پښتانه چې په پېښور کې اوسېږي هغوی یې د مصرۍ یا ټپې په نوم یادوي، چې دا هم علت لري او هغه داسې چې مصرۍ په پښتنو کې یو ډول مشهوره توره ده چې په جګړو کې ورځخه ډېره استفاده شوې ده، یاني زمونږ لنډۍ د مصرۍ توري غوندې اغېزه ښندلای شي.

ketabton.com - The Digital Library

۳- ټیکۍ: د اصلي مطلب په مانا ده، یانې زمونږ په هره لنډۍ کې دا توان موجود دی چې په ښه هنري شکل کې زمونږ د مطلب ټکي بیان کړي، په دغه وجه د مشرقي او وردګو خلك ورته ټیکۍ وایي.

یادونه باید وشي چې مصرۍ یا ټپه او ټیکۍ معیاري نومونه نه دي ټول پښتانه هغه نه پېژني.

څرنګه چې مو پورته یادونه وکړه، دغه نومونه په یوې مشخصې سیمې پورې تړل کېږي، یوازې (لنډۍ) نوم دی چې ټول پښتانه یې پېژني.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

دویم څپرکی

د لنډیو شکل او محتوا

د شکل له مخې لنډۍ یو ثابت شکل لري چې له هغه څخه تغیر نه خوري او که یې وخوري، نو جوړښت یې ورانېږي او بیا نو لنډۍ لنډۍ نه ګڼل کېږي، خو د محتوا له مخې لنډۍ پر بېلابېلو محتوایي برخو وېشل کېږي چې د ژوند هره برخه بیانولای شي او هر فکر په کې بیانېدی شي. دلته به په لنډیز سره دواړو ته کتنه وکړو:

۱- **شکل**: لنډۍ عادتاً دوه مسرې لري چې لومړۍ مسره یې نهه څپې او دویمه مسره یې دیارلس څپې لري، چې دا قانون پر ټولو لنډیو تطبیقېږي، د بېلګې په توګه به څو لنډۍ وګورو.

په سترګو بیا د رنجو زور که

د مسافر جانان دې غږ دی چې راځینه

اوله مسره: په_ستر_ګو_بیا_د_ رن_جو_ زور_ که

دویمه مسره: د_ م_ سا_فر_جا_نان_ دې_ غږ_ دی_ چې_ را_ځي _نه

www.melitahrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

پورته لنډۍ کې مو ولیدل چې لومړۍ مسره یې نهه څپې او دویمه مسره یې دیارلس څپې لري.

که د یار غږ راباندې وشي

مال به خیرات کړم سر به زېرى ورکومه

اوله مسره: که_د_یار_غږ_را_بان_ دې_ و_شي.

دویمه مسره: مال_ به_ خی_رات_ کړم_ سر_ به_زې_ری_ور_که_ و_مه.

همدغه ډول که هره لنډۍ وګورو او پر څپو یې ووېشو لومړۍ مسره یې نهه او دویمه مسره یې دیارلس څپې لري.

دغه راز په پښتو لنډیو کې د خج موضوع داسې ده چې لومړۍ مسره یې چې نهه څپې لري پر ځلورمه او اتمه څپه یې خج راوړل کېږي. او په دویمه مسره کې چې دیارلس څپې لري پر ځلورمه، اتمه او دولسمه څپه خج راوړل کېږي.

د ببلګې په توګه لاندې لنډۍ ګورو.

که پسې مرم مرګ مې پرځای دی

U / UUU/UUU

زما پر سر یې جبل خانې منلې دینه

U/UUU/UUU/UUU

ketabton.com - The Digital Library

راځه راځه ديدن مې وکه

U / U U U / U U U

د سرتختې راباندې ږدي پناه يې کړمه

U / U U U / U U U / U U U

ستا له يارې به توبه نه کړم

U / U U U / U U U

که جلادان مې سر له تورو سره وړينه

U / U U U / U U U / U U U

۲- د لنډيو محتوا:

پښتانه زلميان او پېغلې چې د مينې او محبت لومړی څرک حس کاندي، نو د مينې سوز او درد لومړی ځل په لنډيو راکموي او خپل ځان په ډېر اخلاص دغو ولسي سندرو ته تسليموي او د خپلې ټولنې پېښې، غمونه او کړاوونه په سندرو او لنډيو کې ځايوي.

مينې دې داسې کانې وکړې

لکه قصاب پر لاړه ځم ګوتې شمېرمه

د مينې اور مې په زړه بل دی

لوګی يې خېږي پرې اخر به لمبه شمه

www.melitanrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

د مینې اور دی چې یې ګوري

پتنګ په سرو لمبو کې ځان ستي کوینه

د توري زخم جوړېږي، خو هغه زخم چې د دنیا په طبیبانو نه جوړېږي او هغه غم او درد چې په هېڅ درد و غم برابر نه دی، هغه بېلتون دی، هغه د بېلتون غم دی، هغه بېلتون چې دوه مین یو له بله جلا کړي هغه ترټولو غمونو سخت غم دی، بېلتون ناسور زخم دی، بېلتون د مینانو تر ټولو غټ دښمن دی، سوداګري کوي او تل د مینانو زړونه سوري کوي، نو ځکه له بېلتون څخه ځوروېږي او وایي:

بېلتون د کلي په منځ راغی

ناري وهي چې دوه مین جلا کومه

بېلتون د خلکو د خندا کړم

ځکه هر وخت ګرېوان شلېدلی ګرځومه

بېلتون د زړه په سر سوری کړم

په تور لحد کې به ښېرا ورته کومه

بېلتون د مینې سودا ګر دی

د اشنا قدر په اشنا پیدا کوینه

سوی زړګی، د ارمان ناري، د شهید له هري سلګۍ سره ارمان، د دیدن په تمه د عمر بې صبرانه تېرېدل او قیامت ته د هغې

ketabton.com - The Digital Library

پرېښودل، پر ځان توري خاوري اچول، بې ديدنه نه رغېدل، پر لارو، غرونو، دښتو، کليو او بانډو باندې د ديدن په تمه عمر تېرول دا تولې د اشنا د مينې او محبت د سختې او ستونزمنې لارې او پراوونو د وهلو لپاره دي. په همدې هيله شپې سبا کوي، مياشتې کلونه او عمرونه تېروي يا د ديدن او ارمان لپاره پر ځان د مسافرۍ او سترياوو سختې ورځې شپې سبا کوي، خو که چېرته ورته د يار د ليدو خبر راشي، نو د خپل د ځنکدن سلګۍ يې هېرې شي.

ديدن دې ياره په قيامت دی

په دې دنيا مو ديدن ونه شو مينه

ديدن دې باغ زړه مې بلبل دی

بېلتون باغوان بلبل په باغ کې نه پرېږدينه

ديدن په غټو سترګو وکړه

سبا به ځمه نه به وکړو ديدنونه

ديدن په سين کې را لاهو کړه

د تورو زلفو جال په لاس ولاړه يمه

ketabton.com - The Digital Library

په سلګونو ښځينه لنډۍ شته چې د نارينه سالارۍ پر ضد د پښتني ښځې اعتراض او تاريخي نيوکې بيانوي، چيغې وهي او د ځان په هکله د نارينه و ظلم او ستم بربنډوي.

پښتون ولس کې لاتراوسه پورې له ښځې سره د هغې د حقوقو په تناسب سم چلند نه کېږي. د وګړو، کورنيو او قبايلو ترمنځ د بديو مرګونو، تېريو او دښمنيو په بدله کې د ښځې ژوند د قربانۍ تر پولې رسېږي.

ددې ترڅنګ نور ګڼ شمېر ناوړه کړه وړه دي چې د ښځې ژوند له ستونزو او کړاوونو سره مخامخوي، نو ځکه خو ښځه د همدې ترخه او انساني ضد موقعيت د رسوا کولو په خاطر او د نارينه وو د ناوړه چلند پر ضد د خپل تاريخي اعتراض د بيان لپاره دا ښکلې او زړه وړونکې او سوچه لنډۍ د پښتنو پرګنو حافظې ته ورشيندي.

صورت مې خپل واك يې د بل دی

صورته خاوري شې چې نور دې واك کوينه

همزولو غم راسره يو کړئ

پلار مې ظالم دی په بوډا مې خرڅوينه

خدايه د کونډو پناه ګير شې

چې ميراث خور يې په لېوانو ودينه

ketabton.com - The Digital Library

ما ویل د زړه یار به مې خپل شي

مرګ مې مبلمه شو د ښامار په برخه شومه

په نیمه شپه سوې ناري شوې

مور له لورانو ببلوي کوکې وهینه

په لنډیو کې (باد) شخصیت پیدا کوي، مګر داسې شخصیت پیداکوي چې هغه کولی شي اوړدې لارې وهي، هغه کولی شي د ګلونو وړمې او د لونګو خوشبویي د نړۍ له یوې برخې نه بلې برخې ته ولېږدوي، د عاشقانو هیلې او غوښتنې راتولې او فریادونه یې له غرونو هغې خواته له سیندونو پورې هغو لرې ځایونه ورسوي چې د مینې له لېوالو سره د دوی په هلو ځلو، ژړا او خنداوو کې ګډون او د همدې لېوالو په خاطر کله په لوړو غرونو کې د یوه عاشق زلمي د پګړۍ شمله خوځوي او کله د کلا پر کنډو باندې د مینې پېغلې په سالو کې انځورېږي او هغه ورپورې بیا د ښکلو تصاویرو دنیا لاښکلې او رنګینه کړي.

هلکه ځه ډېر په نخرو ځه

په لویو غرو ځه چې شمله دې باد وهینه

په کنډو اوړې پناه کېږې

دا سور سالو دې باد وهي ژړا راځینه

د سحرا باده راته وایه

ketabton.com - The Digital Library

زما لالی د کومو غرو مزل کوینه

د دامان باده یار ته وایه

د ځنکدن سلګی وهم تا یادومه

باد د لیلی د کلي راغی

په سحرا پلن شول د لونګو درملونه

په لنډیو کې (کاغذ) د نیم دیدن ځواب دی، نو ځکه مینان د هغه قدر کوي، ځکه چې همدا کاغذ دی چې د مسافر اشنا احوال رارسوي، نو ځکه مینان هغه کله له شاهین سره تشبه کوي چې الوزي او دیو یار احوال بل یار ته رسوي او کله یې هم له هغه قاصد سره تشبه کوي چې د یار هغه لیك چې د اوښکو او د زړه په وینو لیکل شوی دی، بل یار ته رسوي او وایي چې:

کاغذ د زړه په وینو لیك دی

اه مې پرې وکښې ځکه تور یې دي حرفونه

کاغذ لیکم اوښکې مې څاڅي

د اوښکو رود خبرې واړه رانه وړینه

کاغذه ورشه په سلام شه

بیا په کلام شه چې د یار سلام کومه

کاغذه ژر راپسې راشه

ketabton.com - The Digital Library

چې يار د ما په حق کې څه ځواب کوينه

کاغذ دې يو پر بله راغی

د مازيګر کاغذ دې نوکې نوکې کړمه

کاغذ د نيم ديدن ځواب دی

په ما موقوف شول د اشنا ټول ديدنونه

دغه راز په پښتو لنډيو کې (ګل) ډېر زيات ستايل شوی دی دا ځکه چې مين د خپلې محبوبې بشر د ګل په څېره کې وينې او حتی د خپلې محبوبې مخ ورته د غاټول او ګلاب له ګل څخه نازکه ښکاري. دغه راز دوی ځکه ګل ستايي چې محبوبه يې هغه په خپل اوربل کې ټومبي، نو ځکه د پښتو يو زيات شمېر لنډی د ګل په هکله ويل شوي دي.

ګل په اوربل باندې مزه کا

تا په خيالي اوربل کتار کړه ژېړ ګلونه

ګل به دې حسن ته حيران شي

که دې د باغ په لوري تګ وشي مينه

ګلان له خاورو پيدا کېږي

زما لالی تر ګل نازك خاورو له ځينه

ګلو کې ستا بشر ښکارېږي

ketabton.com - The Digital Library

ځکه سپرلي ته زما زړه دعا کوينه

ګلونه ځکه په خندا دي

چې شاه ليلا په باغ کې سترګې توروينه

ګلاب به مخ پر برخه مينځي

زه د ګلا ب ياري کې اوښکې تويومه

په لنډيو کې د (اختر) ورځې هغه بختوري ورځې دي چې په دې ورځو کې ټول خلك خپل خفګانونه هېروي او خپلې خوشالۍ خپلو کې وېشي، په دغو ورځو کې د ببلتون پر کور د غم باران اوري، دغه ورځې د مرورو يارانو د ليدو ورځې دي، د دوه مينانو د ليدو ورځې دي، په دغو ورځو کې نجونې پښې او لاسونه په نکريزو سره، سره کوي او د نړۍ او لرې دوستانو ليدو ته ځي، باغونو ته د زړه د خوشالولو او د مېلو جوړولو لپاره ځي.

اختره تل تر تله اوسې

چې د ببلتون په کور تر مرګه وي ويرونه

اختر ته ډېره خوشالېږم

زما د يار وعده اختر دی رابه شينه

اختر ته ځکه خوشالېږم

چې مرور جانان به ما پخلا کوينه

اختر دې تاته مبارك شي

ketabton.com - The Digital Library

چې لاس او پښې دې بې حنا اور لګوينه

اختر چې تېر شي بيا به راشي

دا د ځوانۍ عمر خو بېرته نه راځينه

د پښتني سيمې ګانې خورا زياتې دي، خو (پېزوان) او (چارګل) ډېر اهميت لري او په دې هکله پښتنو پېغلې ډېرې لنډۍ ويلي دي.

دوی له پېزوان او چارګل سره خبرې کوي د خپل زړه حال ورته وايي او کله کله يې ملامتوي او ښېراوې ورته کوي.

پېزوان يې پاس په شونډو سپور کړ

لکه ښامار چې خندنی دپاسه وينه

پېزوانه دومره غرور مه کړه

بهار پسې تل د خزان راځي بادونه

پېزوان يې تورو سترګو وخوړ

زه د نشتر تعويذ پېزوان له جوړومه

پېزوانه ستا په پرو غوخ شوم

تر ژوندانه به مې روغ نه شي پرهارونه

چارګل په پوزه کړه خدای ياد کړه

بهار پسې تل د خزان راځي بادونه

چارګل دې غټ په پوزه ايښی

ketabton.com - The Digital Library

ستا د چارګل پرې مې شونډې ژوبلوينه

په لنډيو کې (مازيګر) هغه وخت دی چې دوه ياران يو بل وينې او ګودر هغه ځای دی چې دوه ياران يو بل وينې، ځينې بيا مازيګر غندي، ځکه د يوې شېبې خوشالي لري او ځينې وايي چې په مازيګر کې ښېرې ښې نه وي، ځکه چې ژر قبلېږي او ځينې په مازيګر کې په ګودر کې د يار ليدل اختر بولي او تل خدای(ج) ته د داسې اخترونو سوالونه کوي.

مازيګر تل لرې خاونده

چې مازيګر په ګودر وشي ديدنونه

مازيګر مه کړې لويه خدايه

يوه شېبه يې خوشالي وي بيا غمونه

مازيګری دی ښېرې مه کړه

ته به د ناز ښېرې کوې رښتيا به شينه

ګودر له ځمه خوشالېږم

چې مې جانان کرلي لار کې سره ګلونه

ګودر دې عمر له اباد وي

مازيګري کې په کې تل وي اخترونه

ګودر بادشاه منګی وزير دی

ketabton.com - The Digital Library

وزیر همېش د خپل بادشاه سلام له ځینه

مازیګری دی قدم ورو که

په زړه ویشتلي به ښېرا درته کوینه

دغه راز په لنډیو کې له خپل (نصیب) څخه ډېرې شکوې او ګیلې شوي او د ټولو غمونو دردونو او بېلتونونو د رامنځته کېدو علت یې نصیب بللی دی او کله یې بیا هم خپل نصیبونه له هغو ګلانو سره تشبه کړي دي چې پر هغو خزان راغلی دی او هغه یې وچ، ژېړ او رژولي دي.

نصیب زما که مې د یار دی

په اور دې وسوځي د دوارو نصیبونه

نصیب مې ګل خزان پرې راغی

نرۍ نرۍ پانې یې باد په هوا وړینه

نصیبه څه درسره وکړم

په شنو توتیانو کې مې زاغ په برخه شونه

نصیب مې څه چارې راوکړې

په ژیړو ګلو لاس وهم اغزي راځینه

نصیبه ډېر درنه خفه یم

کله مې خان کله مې غره ته خېژوینه

www.melitakrik.com
0771 400 116

ketabton.com - The Digital Library

ولسي شاعران د تورو شپو، تيارو، جونګړو، سپوږمۍ او ستورو رڼا او حال پر ژبه ښه پوهېږي.

هغوی د پېړيو اوږدې او ستومانونکې تيارې تر همدې نوراني او ځلېدونکي اسمان تر چتر لاندې زغملي او سبا کړي دي، لاتراوسه پورې د لوړو ژورو، درو، پراخو بيابانونو او شنو ځنګلونو پر لارو د سپوږمۍ تر څراغ لاندې تګ د هغوی د کار او شعر لپاره يواځينۍ ډيوه او د لارې مشال دی له همدې کبله په عاشقانه لنډيو کې (سپوږمۍ) هم د (باد) په څېر په خبرو راځي ژوندۍ ښځه پيدا کوي، د لنډيو د بېنومو شاعرانو د عواطفو نړۍ ته لار باسي او د عواطفو د نظيفو انځورګريو په افاده او انځورنه کې مرسته کوي.

سپوږمۍ په غره راپورته کېږي

چې مسافر په سيند ګډ ېږي غرق به شينه

سپوږميه تاته مې سلام دی

زما جانان به تاته ډ ېر کتلي وينه

سپوږمۍ ته سپينه سپينه اوړې

لکه ماهی چې په شودو غوټې وهينه

سپوږميه وسوزه ايرې شه

هغه ليلی چې تا ليده خاورو ته ځينه

www.melitabrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

(تـوره)، (ننـګ)، (غيـرت) او (جګـړه) د پښـتني ښـځې لـه نظـره د نارينتوب د کمال پاخه پړاوونه دي، پښتني ښځې د تجربو له مخې په دې نظر دي، هغه نارينه چې د پښـتونولۍ په معيـارونو برابر نـه وي، يانې د سيمې او ولس د عزت او عفت ننګه نـه کـوي، د مينې دروازه، هديره او نغرى نه ساتي، مېلمه نه پالي او د مېلمه عزت نـه کـوي، د مينـې د اعتمـاد او وفـا وړ نـه دى او هغـه څـوك چـې د پښـتونولۍ د پـت او ننـګ کلـك او وفـادار ملګـرى دى، هغـه د ستايلو وړ دى. پښـتني ښـځې په لنډيو د نارينـه مېړانـه ستايي. د نارينـه شـجاعت او جنګـي قابليـت تائيـدوي، دلتـه بـه څـو لنډۍ د بېلګې په توګه راوړو.

په وينو رنګ توره دې راوړه

راشه په سرو شونډو يې زه درپا کومه

که تور اوربل مې ميراتېږي

په پښتو ننګ دى جانان نه منع کومه

په تور توپك ويشتلى راشه

چې پرهارونه دې ګنډم خوله درکومه

که په زلمو کې بريالى شې

قسم مې کړى د يارۍ لاس درکومه

www.melitahrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

(سالو) هم په پښتو لنډیو کې ډېر یاد شوی دی او لنډیو ویونکي ډېر ځله د خپلې محبوبې سالو ستایلی دی او دغه راز د سره سالو راخرګندېدل او د تیاره مازیګر په اوبو کې د اور په څېر د سالو د سره رنګ، انعکاس د سپېځلي کلیوالې مینې مظهر دی، دلته عاشق د خپلې معشوقې تر سره سالو لاندې هر شی سور وینې، سیند سور، ګودر سور، اوبه سرې، داسې سرې لکه د اور لمبې، د مینې سوزونکې او ګرمې لمبې، داسې لمبې چې هر شی سېزي او هر شي ته خپل رنګ ورکوي.

په ګودر سور سالو ښکاره شو

ما وې په نورو اوبو اور ولګېدنه

سالو زما لپاره راوړه

ماته همزولې پېغورونه راکوینه

سالو کې پټه پټه راشه

باران ورېږي چې لمده نه شې مینه

سالو په سر امبل په غاړه

لیلی خیالي منګی په سر اوبو له ځینه

سالو په سر مخې له راغله

د زړه په سر یې سرې لمبې اوبو له ځینه

ketabton.com - The Digital Library

دغه راز په پښتو لنډیو کې له (موزي) څخه ډېره ګیله او شکوه شوې او هغه یې ډېر غندلی دی او د هغه له ژوند څخه د هغه په مرګ او د ځان په کنټون خوشاله وي.

دغه راز موزي هغه چا ته وایي چې هېڅکله له ځان څخه مېړانه نه شي ښودلای او هېڅوك ورته په درنه سترګه نه ګوري.

موزیګی بله توره وکړه

په ډېران مړ خر یې په توره ووهنه

د موزیګي نه کونډه ښه یم

توره څرخه به ګرځوم ځان به ساتمه

د موزیګي مېړانه ګوري

په شین کبل کې د مېړې نه مخکې شونه

د موزیګي نښه ښکاره ده

خولۍ یې څیرې ککرۍ لمر وهینه

اسمانه پربوزې بخته واوړې

زړګیه وچ شې ما موزي ته ودوینه

www.melitabrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

د رپیم څپرکی

د نړۍ له نورو مشهورو شعرونو سره د لنډۍ پرتلنه

پښتو لنډۍ د خپل جوړښت له مخې ډېر لنډ شعر دی، د نړۍ په نورو ژبو کې د داسې شعرونو نمونې ډېرې کمې دي، یوازې په روسي او جاپاني او ځینو نورو کمو ژبو کې داسې شعري فورمونه شته، چې ډېر لنډ دي او له لنډۍ سره سیالي کولای شي.

پښتو لنډۍ د پښتو ادب یوه داسې پانګه ده چې د لرې او برې پښتونخوا د خلکو شریك مال ګڼل کېږي او هلته او دلته د پښتنو په ژبه یوشان جاري دي. که د هغو بحر تاال او تول تر نظر الندې ونیسو، هغه داسې مشخصات لري چې د نړۍ په یوه ژبه کې هم دغه مشخصات او قواعد د ولسي اشعارو او سندرو لپاره نه شو مشخص کولای.

د یوه ولس اشعار او سندرې د نورو ولسونو د اشعارو او ملي سندرو په قالب کې نه شو اچولی چې ښه مثال یې د پښتو لنډۍ، نیمکۍ، بګتۍ او نور دي. دلته د موضوع د زیات وضاحت او

ketabton.com - The Digital Library

صراحت لپاره د پښتو لنډې او د روسي ولسي ادب (چستوشکي) ترمينځ يوه لنډه مقايسه او پرتلنه وړاندې کېږي:

روسي (چيستوشکي) او پښتو لنډې د هنري ماهيت او موضوع د پراختيا او د محتوا د عموميت او د احساساتو او عواطفو د څرګندونې ښې وسيلې دي. د ژبې د روانۍ او د فورم د سادګۍ له امله هلته او دلته د دواړو ټولنو په فولکلوريکو ادبياتو کې خاص ځای او ځينې ورته خوصيات لري.

چستوشکي د روسيې د خلکو د ثغزلي (ليريکو) سندرو يوه قافيه لرونکې سندره ده چې د مضمون د محتوا له کبله ډېره متنوعه، د استعمال له مخې خورا زياته مروجه او د فورم له مخې خورا لنډه او معمولاً له څلور بندونو(مسرو) څخه جوړېږي.

چيسوشکي د ولسي سندرې او ملي رباعي مانا افاده کوي.

د اصيلو فلکلوريکو سندرو په توګه چيستوشکي د روسي د لويې ټولنې په هره سيمه او هر ايالت کې د خلکو ترمنځ رواج لري او د پښتو لنډيو په څېر په هره سيمه او هر ځای کې د خلکو له خوا ويل کېږي. چيسوشکي د پښتو لنډيو په څېر په هره سيمه کې په خاص تاثر او اهنګ ويل کېږي او لکه دلته چې د لنډيو ويل په هره سيمه: تيرا، وردګو، ننګرهار، پکتيا، کندهار او نورو کې د اهنګ، کمپوز او غاړې له مخې څه ناڅه سره توپير پيدا کوي، همدغه څېر روسي چيستوشکي هم په هره سيمه کې په خاص وزن

ketabton.com - The Digital Library

او اهنګ ویل کېږي او غالباً هماغه سیمې ته په منسوب نامه یاد ېږي.

چیستوشکي ولسي منشا نه لري، دغه اصطلاح ادبیاتو راویستې. دا اصطلاح د روسیې د ولسي سندرو یوه ټولوونکي او محقق راویستې ده، دغه ولسي سندره اوس تقریباً هر ځای د (چیستوشکي) په نامه یاد ېږي.

د چیستوشکي جوړونکی او ویونکی د پښتو لنډیو د جوړونکي په څېر کلیوالي ځوانان او په تېره بیا پېغلې دي، چې د فلکلوریکو سندرو په عنعنوي قانون وزن او قافیې لري. د نورو پخوانیو فلکلوریکو سندرو پر خلاف چیستوشکي د ځانګړو سندرغاړو له خوا جوړېږي بیا د ټولنې په ولسي سندرو کې ځای نیسي او ټاکلي سندرغاړي ته یې د جوړولو نسبت نه کېږي.

دلته د چیستوشکو د منظومې دوه مثالونه وړاندې کوو.

د زړه راز مې دی لیکلی

استوم یې لرې ځای نه

زه وم ناسته په غرمه کې

ما پټ راز لیکه اشنای ته

»»»

د نور ګڼ ځنګله ها خوانه

ketabton.com - The Digital Library

درې د ېرش دريو لاريو شاته

د لالي د ګارمون ساز دی

او دده ډېر خوږ اواز دی

***

لنډۍ ته ورته د نورو ملتونو ولسي شعرونه لکه په دري ژبه کې چاربيتي د روسي ژبې چيستوشکي او د اسپانوي ژبې (کاتی جاندو) زياتره بې منظرې اوازونه دي. په دې اوازونو کې د انسان په تېره بيا د عاشق او رټل شوي انسان اوازونه راغبرګ شوي دي. په دې شعرونو کې د منظرې او تصوير جوړولو لور ته ډېره پاملرنه نه کېږي، د هغو لپاره نه باران شته نه ږلۍ نه سره غرمه، نه شين سحر، نه غرونه او نه بيابانونه.

ګارسيالوديکا: – د اسپانوي ژبې (کاتي جوندو) په باب وايي: ((په داسې حال کې چې زموږ د ټاپو وږمې زياتره اوازونه ددې قدرت لري چې هغه منظرې موږ ته په زړه کړي چې دغه اوازونه په هغوی کې ويل کېږي.

خو ځينې نور بيا (کاتي جاندو) لرغوني اهنګونه بولي.

خو لنډۍ لکه کاتي جاندو بيا مطلق بې منظرې اوازونه نه دي، بلکې کله کله د انسان په خبرولو کې له طبيعت او د هغه له ښکلو مظاهرو څخه مرسته غواړي او دی د همدې مقصود لپاره د منظرې په جوړولو لاس پورې کوي. مګر په دې منظر کې نه حل

ketabton.com - The Digital Library

کېږي او هغه د انسان د باطني غوښتنو او نننيو شخړو د افهام د بشپړه توب لپاره استعمالوي او شکل منونکی تجسم دومره نه رابرسېره کوي چې د لنډۍ اصلي موضوع (انسان) او د هغه د احساساتو بيان د شکلونو او منظرو تر تجسم جار کړي او فرعي موضوع د اصلي مضمون ځای ونيسي. په لنډيو کې ډېر څه يادېږي. دا ګرد سره د انسان د مينې او محبت د احساس د لا زياتولو او لاخرګندولو خدمت ته راکاږي. په لنډۍ کې دغه شکل منونکي مادي واقعيتونه داسې تبارز نه شي کولای چې خپل مخاطب د شعر له اصلي موضوع واړوي.

سبا به بيا کډې بارېږي

د دښت ګلان به ستا لمنه بويوينه

په پورتنۍ لنډۍ کې د کډو بارېدل، پر ګلو باندې د کوچۍ د اوږدې لمنې لګېدل، د پراخ بيابان او اوږدو لارو تصوير، د وطن پسرلی، عشق، طبيعت او د عاميانه مينې صداقت او معصوميت او د مينې لېونتوب او هيجان ډېر ښکلي افاده شوي دي. له دې بحث څخه داسې نتيجه اخيستل کېږي، که څه هم لنډۍ د نورو ملتونو د مماثلو حماسي شعرونو په څېر ځان د انسان او د هغه د احساساتو بيان ته وقفوي، خو مطلق بې منظرې اواز نه دی، بلکې له تصوير او طبيعي تجسم څخه هم کار اخلي او همدا د لنډۍ او اسپانوي کاتي کاندو او نورو ملتونو د فلکلوري شعرونو د توپير پوله ده او له همدې کبله مور خپلې لنډۍ د شعري تخنيك په لحاظ

www.melitahrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

پر منظره لرونکو منظره يي لنډيو باندې وېشلای شو او بايد يې ووېشو.

جاپاني هايکو هم د نړۍ په ډېرو لنډو شعرونو کې راځي، ټولې درې مسرې او ( ) څپې لري.

دا شعرونه منظره يي هم دي او بې تصويره هم. په جاپاني ژبه کې ډېرې مشهورې دي. له پښتو لنډيو سره سيالي کولای شي، خو کم خوند او اهنګ چې د وزن او اهنګ له مخې په پښتو لنډيو کې شته د نړۍ په نورو ژبو کې يې ساری نه ليدل کېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

څلورم څپرکی

د لنډیو په هکله لیکل شوي اثار

د لنډیو په برخه کې ډېر اثار لیکل شوي، خو کوم اثار چې چاپ شوي او ماته معلوم دي، د هغو یوه لنډه یادونه کوو.

د یادولو وړ بولو چې ځینې فلکلوري کیسې چې د ضرورت په وخت کې په کې لنډۍ راوړل شوي دي او بیا د کتاب په بڼه چاپ شوي، هغه هم په دغو یادو شویو کتابونو کې راوړل شوی دي.

۱- پښتني سندرې، لومړی ټوک

مهتمم: محمد دین ژواك

خپرونکی: پښتو ټولنه

د چاپ نېټه، (۱۳۴۴) ل کال زمری د کابل عمومي مطبعه.

موضوع د پښتو ولسي ادب: لنډۍ، بابولالې، د اتڼ ناري، د شین خالۍ ناري او د کاکړو غاړې په کې راغلي دي، چې د لنډیو شمېر یې تر اتو زرو څخه اوړي، دا د پښتو ادبیاتو د شفاهي ادب یوه لویه مجموعه ده.

۲- د پښتونخوا د شعر هاروبهار

ketabton.com - The Digital Library

ټولونکی: ډارمسټر فرانسوي

خپرونکی: د پاریس ختیځ ټولنه.

د خپرېدو کال (۱۸۸۸)م د پاریس سرکاري مطبعه.

موضوع: په دې اثر کې د پښتو لنډۍ، غزلې، چاربیتې، متلونه، کیسې، سندرې او نور راټول شوي دي.

۳- د خلکو سندرې

لیکوال: حبیب الله رفیع

خپروونکی: د افغانستان علومو اکاډمي او ادب ټولنه

د خپرېدو کال (۱۳۴۹)ل دولتي مطبعه.

موضوع: د پښتو د ولسي ادب د میندو سندرې، د وړو شاعري، کیسې د لویانو سندرې، محلي پارچې د اتڼ ناڑې، بابولالې، لنډۍ، خالونه، سروکي، منظوم متلونه، د هوتکو ناڑې، کاکړۍ، ساندې، غږونه، د مروتو کسرونه، مقامونه، چاربیتې، بدلې، بګتۍ، داستانونه او مشاعرې له پېژندګلوۍ او نومونو سره په کې راغلي دي او د ولسي ادب د څېړونکو مرستندوی دي.

۴- ملي سندرې

لیکوال: محمدګل نوري

خپروونکی: پښتو ټولنه

ketabton.com - The Digital Library

د خپرېدو کال (۱۳۲۳)ل دولتي مطبعه

موضوع: پښتو لنډې، بابولالې او اتڼ ناري، د استاد نوري له خوا راټولې شوې دي د لنډيو شمېر يې (۳۰۰۰) او د اتڼ د نارو شمېر يې (۱۰۳) او د بابولالو يې (۱۱۲) ته رسېږي، وروسته ددې کتاب پر بنسټ د پښتني سندرې لومړی ټوک د زياترو مخونو او زياتو شمېر لنډيو په لرلو سره خپور شو (وګورئ پښتني لنډې لومړی ټوک)

۵- پړونی

مولفه او راټولونکې: مستوره شال

مهتمم: نېك محمد پکتيانی

د خپرېدو کال: (۱۳۳۳) دوه زره ټوکه

موضوع: د پښتونستان د ملي موضوع په باب څو ويناوې او د مستورې او څو نورو پښتنو مېرمنو، لکه حليمي، زينتې مومندې، هاجرې، شعرونه، سندرې او يو شمېر لنډې په کې راغونډې شوي دي.

۶- ګل ټپې لومړی ټوک

ټولوونکی: ګل محمد خان کاکړ

د خپرېدو کال (۱۹۶۱)م اسلاميه پريس کويټه

ketabton.com - The Digital Library

موضوع له (الف) څخه تر (ی) په ترتیب سره زرګونه پښتو لنډۍ په کې راغونډې شوي او خوندور اثر دی.

۷- ګل ټپي، دویم ټوک

ټولوونکی: ګل محمدخان کاکړ

د خپرېدو کال، نه لري

موضوع دا هم د پښتو لنډیو یوه مجموعه ده چې بیا هم په دوو برخو کې د الفبې په ترتیب شروع شوي او دا برخه یې له یوې ضمیمې سره په یوه ټوک کې راغلې ده.

۸- ګل ټپي درېیم ټوک

ټولوونکی: ګل محمدخان کاکړ

د خپرېدو کال: نه لري

خپروونکی: اسلامیه پرېس کویټه

موضوع: د ولسي شاعرۍ د چاربیتو، غزلو، لوبو، لنډیو، رباعي ګانو او د ولسي شاعرۍ نورو رنګارنګ شعرونو مجموعه ده. د درېیم ټوک موضوع هم لکه چې یادونه وشوه، ولسي شاعري ده. دا هم د پښتو لنډیو درېیمه برخه ده، چې بې له ردیفه پر دوو کوچنیو بېلابېلو برخو کې راټولې شوې دي.

۹- لېونی

ketabton.com - The Digital Library

مصنف: اکمال خان لېونی

خپرونکی: عوامي کتاب خانه، پېښور

د خپرېدو ځای: منظور عام پریس، پېښور

موضوع: د ولسي شاعرۍ ځینې نمونې

۱۰- اله دین چراغ

تصنیف: عزیزالرحمن

خپروونکی: قدیمي کتاب خانه، پېښور

د خپرېدو ځای منظور عام پریس، پېښور

موضوع د اله دین چراغ د مشهورې فلکلوري کیسې منظومه پښتو ترجمه ده او د کیسې د رنګینۍ لپاره ځای پرځای لنډۍ، لوبې او نور ولسي شعرونه په کې راغلي دي.

۱۱- ټپې

ټولونکی: سیداکبر صابر

خپروونکی: رحمان ایندکمیاني بك سلیرز

د خپرېدوځای: حمیدیه پریس، پېښور

موضوع: د پت، وطن، جانان، زلفو، پېزوان، بېلتون، سترګو، سالو، ګودر، اختر، غم، غماز، طبیب، پسرلی، ملتان، چمنی

www.melitahrik.com 0777400116

ketabton.com - The Digital Library

خان، منګی، شونډو او نورو عناوینو لاندې د لنډیو انتخاب او چاپ دی.

۱۲- چمنی خان

مصنف: عبدالوهاب دستي

خپرونکی: رحمان ګل اینډ کمپني بك سلیرز

د خپرېدو کال: نه لري

خپرېدو ځای: سرحد الکټریك پریس، پېښور

موضوع: د انګرېزانو او نورو پرضد د نامتو ملي مجاهد (چمني خان) د مبارزو داستان دی، چې د ولسي اشعارو په طرز په لنډیو، لوبو، غزلو او نورو کې په خواږه ډول لیکل شوي دي.

۱۳- نوې کیسه د شهزاده لال او اونیلمي شهزادګۍ

مصنف: طالب ولي محمد خان

خپرونکی: رحمان ګل خان اینډ کمپني نیو اکشال

موضوع: د دوو مینانو یو فلکلوري کیسه ده چې په ولسي نظم کې اچول شوې او ځای پرځای لوبې، لنډۍ او رباعي ګانې هم د کیسې د رنګینۍ په غرض په کې راغلي دي.

۱۴- د غم ټال درستم خان، بي بي شرینې

مصنف: میا قدرت شاه د ملنګي شریف

www.meltanik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

خپرونکی: حاجي محمد عبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: شاهین برقي پریس، پېښور

موضوع: د دوو مینو فلکلوري کیسه ده چې ځای پر ځای رباعي ګاني او لنډۍ هم په کې راغلي دي.

۱۵- د فکر ټال او خوندناکې ټپې

مصنف: سیداکبر صابر

خپرونکی: میاحاجي محمدعبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: نیوایګل ستار پریس

موضوع: د نومورې شاعر د ولسي طرز شعرونه، لکه چاربیتې، عزلې، لوبې، رباعي ګاني، لنډۍ او نور په کې راغلي دي.

۱۶- ناول د ماه رخي

لیکونکی: راحت زاخیلی

په فرمایش د حضرت ایف ار این ایچ صاحب

موضوع: دا کتاب فی الواقع صحیح قصه ده، د حال زماني سرګذشت دی، د سترګو لیدلی حال دی چې په سنه (۱۹۰۶-۱۹۰۷-۱۹۰۸-۱۹۰۹) کې تېره شوې ده.

په نثر لیکلی شوی ناول دی چې ځای پر ځای لنډۍ او بیتونه هم لري.

www.meritahrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

۱۷- رویل ګلونه

مصنف: رویل خان رویل د نوښار

ناشران: حاجي عبدالمنان او محمد اجمل، اسلامي کتابخانه

د خپرېدو ځای: حمیدیه پرېس، پېښور.

موضوع: د ولسي شعرونو، رباعي ګانو، لوبو، غزلو، مسرو او نورو شعري مجموعه.

۱۸- زخم پتې

مصنف: جمال شاعر

ناشر: نوراني کتابخانه

د خپرېدو ځای: منظور پرېس، پېښور

موضوع: د یاد ولسي شاعر د نظم، شعرونو، کیسو، چاربیتو، لوبو، لنډیو او نورو مجموعه ده.

۱۹- الف لیلی

مصنف: ګل دراز اصیل

خپرونکی: عوامي کتابخانه نیواکشال

موضوع: د فتح باب شهزاده، فلکلوري کیسه ده چې په کیسه کې غزلې، لوبې او لنډۍ هم راغلي دي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

۲۰- طالب جان

مصنف: شاعر ولي

خپرونکی: عوامي کتابخانه نیو اکشال

د خپرېدو ځای: شاهین برقي پریس، پېښور

موضوع: د طالب جان فلکلوري کیسه په کې په نظم شوې او د کیسې د جذابیت په غرمو لنډی، لوبې او غزلې هم په کې راغلي دي.

۲۱- حکایت لاجواب

تصنیف: علي حیدر جوشي

ناشران: حاجي عبدالمنان او محمد اجمل، اسلامي کتابخانه

د خپرېدو ځای: حمیدیه پریس، پېښور

موضوع: د حضرت یوسف د سورة منظومه ترجمه ده او ځای پر ځای په کې لوبې، لنډی او غزلې هم راغلي دي.

۲۲- د زړه تکور

مصنف: سلیم شاه

خپرونکی: اسلامي کتابخانه، پېښور

د خپرېدو ځای: منظور عام پریس، پېښور

www.melitahrik.com 0777 400 416

ketabton.com - The Digital Library

موضوع: د یاد ولسي شاعر د داستانونو، لوبو، غزلو، رباعي ګانو مسرو او نورو ولسي شعرونو مجموعه ده.

۲۳- د فرهاد او شرینۍ کیسه

مصنف: ولي محمد افغان

خپرونکی: زمان ګل عوامي کتابخانه

د خپرېدو ځای: شاهین پریس، پېښور

موضوع: د شرینۍ او فرهاد تاریخي کیسه، د پښتو د مشهور یاد ولسي شاعر له خوا ولسي سندرو او داستان په چوکاټ کې لیکل شوې، او ځای پرځای د کیسې د رنګینۍ لپاره لوبې، سندرې، لنډۍ او غزلې په کې راغلي دي.

۲۴- ډېر غم

لیکونکی: جمال د ګنداب شاعر

خپروکی: حاجي عبدالمنان محمد اجمل د اسلامي کتابخانې مالکان

د خپرېدو کال: نه لري

موضوع: د مومن خان او شرینۍ د ناکامې مینې ملي کیسه یې په ولسي نظم او لنډیو کې اچولې او په (۱۶) برخو کې یې ترتیب کړې ده.

ketabton.com - The Digital Library

۲۵- قصه د لوی ځوان صاحب

مصنف: عزیزالله پردېس

خپرونکی: حاجي محمد عبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: منظور عام پریس، پېښور

موضوع: د لوبو، مقامونو او لنډیو مجموعه ده، چې په پورتني نامه یوه کیسه په کې راغلې ده.

۲۶- علي بابا چالس چور

مصنف: طالب محمد ولي محمد

خپرونکی: حاجي عبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: شاهین برقي پریس، پېښور

موضوع: د علي بابا او څلوېښتو غلو کیسه ده، چې په مثنوي قالب کې نظم شوې، او ځای ځای لنډۍ او ولسي چاربیتې هم په کې راغلي دي.

۲۷- د ټکرو شکور

تصنیف: کندرختك

ناشر: حاجي فضل احمد

د چاپ ځای: منظور عام پریس، پېښور

www.melitarik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

موضوع: د پښتو ولسي ادب په زړه پوري لوبې، کیسې، چاربیتې، نیمکۍ، غزلې، ټپې، حمدونه، لنډۍ، نصیحتونه او نعتونه په کې راغلي دي.

۲۸- قصه د عثمان شهزاده

مصنف: امیرحیدر

ناشر: عوامي کتابخانه، نیوك اکشال

موضوع: یوه فلکلوري کیسه ده، چې د نظم په ترڅ کې په کې لوبې، لنډۍ او غزلې هم راغلي دي.

۲۹- قصه د شهزاده اورنګ او ښاپیرۍ تاجبرو

مصنف: نورمحمد

ناشر: اسلامي کتابخانه

موضوع: یوه فلکلوري کیسه ده چې د یوه ولسي شاعر له خوا په ولسي شعرونو او لنډیو لیکل شوې ده.

www.melitehrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

اخځونه

۱- پښتو لنډۍ، سلیمان لایق او مجاور احمد زیار، ۱۳۶۳ل کال.

۲- پښتني لنډۍ، بېلابېل چاپونه

۳- د ادب تیوري اساسونه، دوست شینواری، ۱۳۶۵ ل کال.

۴- د پښتو شفاهي ادبیات، غوټۍ خاوري، ۱۳۶۶ ل کال.

۵- پښتو پانګه، لومړی ټوک، حبیب الله رفیع، ۱۳۵۴ل کال.

۶- پښتو پانګه، دویم ټوک، حبیب الله رفیع، ۱۳۵۶ ل کال.

۷- پښتني سندري، لومړی ټوک، محمد دین ژواک، ۱۳۳۴ ل کال.

۸- د لنډیو نومونه، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لکچرنوټونه

www.melitahrik.com 0777 400 116

ketabton.com - The Digital Library

مننه او کور ودانې

د افغانستان ملي تحريک د هېواد پال او فرهنګپال شخصيت ښاغلي (حاجي عالم خان) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته يې اوړه ورکړه. ملي تحريک ويارې چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ يې پيل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هيله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

يو ځل بيا د دې اثر له ليکوالې او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د ليکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مينه

د افغانستان ملي تحريک

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English